

Krátka spomienka na prof. PhDr. Vieru Žbirkovú, CSc.

Zanietená bádatel'ka, historička školstva a pedagogiky, priekopníčka školského múzejníctva na Slovensku i vysokoškolská pedagogička –Viera Žbirková. Jemná žena, ktorá vo vojom okolí rozdávala energiu, úsmev a ukazovala možnosti ďalšieho bádania. Začiatkom januára sme si pripomenuli už 5 rokov od jej nedožítých 70. narodenín.

Viera Žbirková, rod. Lečková, sa narodila 14. augusta 1941 v Brodskom v okrese Senica. Po ukončení osemročnej strednej školy v roku 1955 začala študovať na Pedagogickej škole pre vzdelávanie učiteľov národných škôl v Bratislave, ktorú úspešne ukončila v roku 1959. Vysokoškolské vzdelanie získala na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde v roku 1964 ukončila aprobáciu pedagoga - slovenský jazyk a literatúra. Už počas svojich vysokoškolských štúdií sa začala venovať histórii školstva i vďaka jednému z vynikajúcich slovenských historikov pedagogiky Jozefovi Mátejovi. Vo svojej diplomovej práci skúmala život a dielo významného slovenského pedagóga a matematika Juraja Hronca. Svoje poznatky o ňom neskôr aj odpublikovala (doposiaľ táto publikácia je jediná k činnosti J. Hronca) a naďalej sa venovala skúmaniu osobností ako napr. A. Mikuš, M. Čulen, F. R. Osvald a ďalší.

Od roku 1964 pôsobila ako vysokoškolská pedagogička najskôr na Vysokej škole pedagogickej, neskôr premenovanej na Univerzitu Konštantína Filozofa v Nitre. Jej prvotným a dlhodobým pôsobiskom bola Katedra pedagogiky, kde jej profilujúcim predmetom vyučovania bola najskôr teória výchovy a neskôr i dejiny školstva a pedagogiky. V roku 1998 prestúpila na Filozofickú fakultu

UKF, kde garantovala študijný program sociálnej práce a od roku 2003 pracovala na Katedre všeobecnej a aplikovanej etiky, kde viedla doktorandov katedry. Vzácna bola jej starostlivosť (záujem) o odborné napredovanie mladších kolegov zaoberajúcich sa dejinami pedagogiky. Rozdávala odborné rady, hľadala kontakty a priestor pre ich odbornú realizáciu.

28. marca 2011 získala in memoriam Veľkú medailu sv. Gorazda udeľovanú Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Fundamentálnym objektom výskumu Viery Žbirkovej bola problematika česko-slovenských vzťahov v oblasti školstva a komeniológia. V oblasti komeniológie spracovala viacero štúdií, referátov, príspevkov, hesiel do Encyklopedie Comeniana (ako aj Pedagogickej encyklopédie) i vydala niekoľko publikácií – Reca, Kapitoly o pôsobení českých exulantov na západnom Slovensku. Aktívne pôsobila v Unii Comenius, v spoločnosti, ktorá propaguje dielo a dokaz J. A. Komenského v Európe i vo svete. Vďaka nej sa zaktivizovalo i komeniologické hnutie na Slovensku a centrom sa stala UKF v Nitre. V roku 2002 iniciatívou členov Unie Comenius v Čechách popularizovať myšlienky J. A. Komenského medzi deťmi a mládežou, vznikla literárno-výtvarno-vedomostná súťaž Komenský a my, ktorá sa jej zásluhou rozšírila i na Slovensku. Vďaka jej počiatočnému úsiliu a angažovanosti možno dnes konštatovať úspešnosť súťaže – v tomto roku sa u nás realizuje už 13. ročník.

Ďalšou kľúčovou oblasťou, ktorej sa venovala bola muzeológia. Vieru Žbirkovú považujeme za zakladateľku slovenského školského múzejníctva, pričom sa podieľala na vzniku Múzea starej školy v skanzene pri Slovenskom poľnohospodárskom múzeu v Nitre. Vo svojej bádateľskej činnosti neobišla ani oblasť pedagogiky voľného času, v ktorej sa venovala problematike hry.

Viera Žbirková patrila medzi zanietých pedagógov a svojím entuziazmom strhávala studentov k štúdiu dejín, hľadaniu starých dokumentov, listín i školských pomôcok. I v dnešnej dobe nám môže byť vzorom jej úsmev, nasadenie pre vec a dobrosrdečné srdce.

Alexandra Pavličková, Júlia Ivanovičová